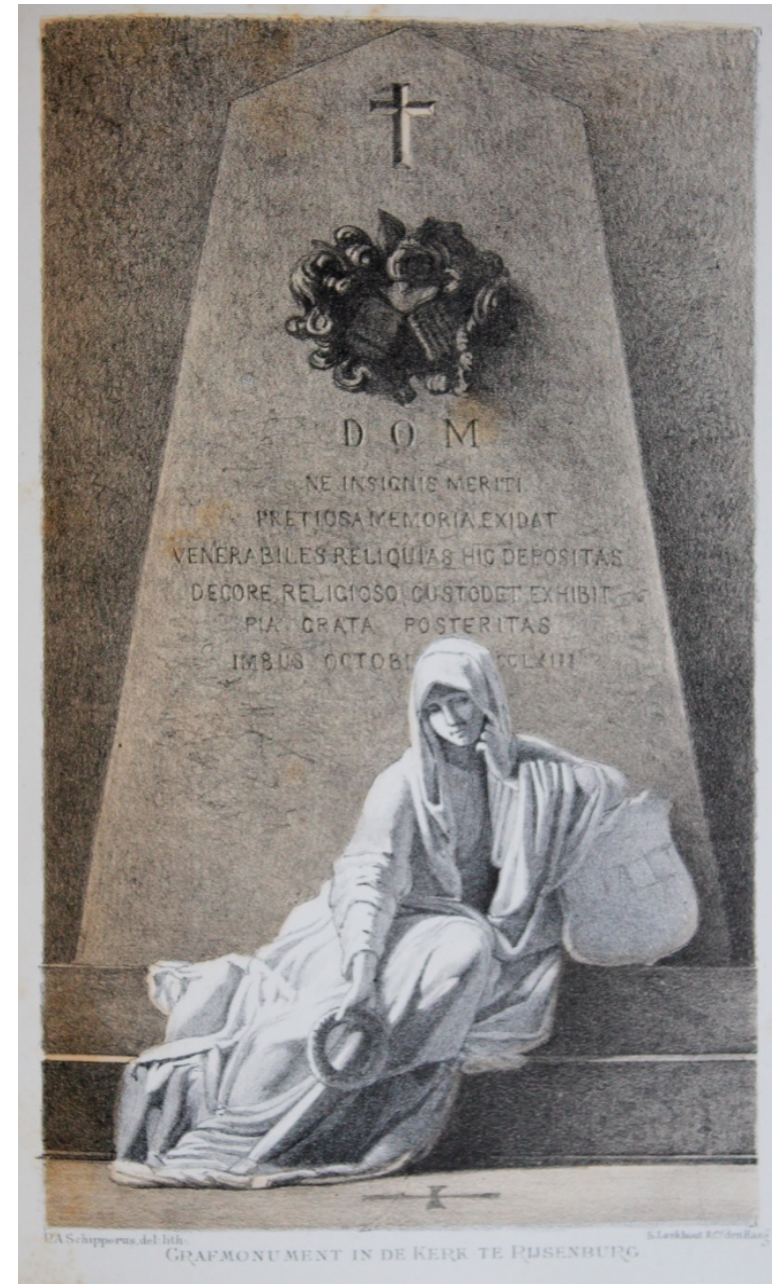

Najaar 1881 – Jacobus Craandijk

't Inwendige der kerk is net en vriendelijk. Fraai stucadoorwerk, eenig snijwerk in hout en enkele geschilderde glazen van verschillende waarde maken het bezienswaardig. In een kapel regts van den ingang hangen een paar niet al te goed zichtbare portretten van den stichter der kerk en zijn huisvrouw. Maar dit een en ander is toch niet het belangrijkste, wat er te zien en te bewonderen is. Dat vinden wij in de kapel ter linkerzijde. En dat zou alleen reeds een wandeling naar Rijsenburg waard zijn. Sedert het jaar 1863 prijkt hier een wonderschoon beeldhouwwerk van den Belgischen kunstenaar Ducasu, door den toenmaligen eigenaar van Rijsenburg, Jhr. van Ryckevorsel, gewijd aan de nagedachtenis der dooden, die in den grafkelder daaronder rusten, - de stichters van de kerk en bij hun leven voortdurend de weldoeners der gemeente. Op de trappen van het grafmonument van grijs marmer, dat een opschrift draagt en de wapenschilden van Pieter Jodocus van Oosthuysse, gest. 1818, en Magdalena Ida de Jongh, die hem tot 1846 overleefde, is een heerlijk vrouwenbeeld van smetteloos wit marmer gezeten. Haar linkerarm rust op het wapen der heerlijkheid; met de rechterhand legt zij een' krans op de zerk aan haar voeten. Een lang gewaad, dat het hoofd omhult, golft in breede plooiën langs de slanke, reine gestalte. Het schoone gelaat, vol liefde en weemoed, heeft een onuitsprekelijke bekoorlijkheid. Door het zacht rood gekleurde venster valt op de maagdelijke figuur een licht, dat leven schijnt te geven aan den fijnen, witten steen, zoo krachtig uitkomend tegen de wanden der kapel, in donkeren, ernstigen toon gehouden. Terwijl wij daar staan voor het ijzeren traliehek is het ons, of er een vriendelijke glimlach komt om den mond, of er beweging komt in de teedere hand, of de plooiën van het gewaad niet meer van marmer gebeiteld zijn. Wij verwachten bijna, haar den krans te zien neêrleggen en haar, als dit werk der dankbaarheid is volbragt, te zien opstaan en heengaan uit de sombere kapel, om in de hutten der armen, aan ziekbed of sterfbed, iets te gaan brengen van den vrede die in haar is. En als zij ons voorbij zweefde, wij zouden plaats maken met eerbiedigen groet. - Maar zij blijft, en wij rukken ons los van het onbeschrijfelijk aantrekkelijk kunstwerk, met een herinnering die ons niet spoedig verlaat en met onze hulde aan den kunstenaar, die voor een paar jaar zelf tot zijn rust is ingegaan. Met de stemming, medegenomen uit het kerkje en zijn grafkapel, is de stemming niet in strijd, waarin wij nog eenigen tijd blijven verkeerden, ons verliezend in de plegtige stilte van het bosch.

Najaar 2015 – Flip van Doorn

Meer dan eens bladerde ik door het zesde deel van de Wandelingen en meer dan eens bleven mijn ogen rusten op de litho die Piet Schipperus maakte van het grafmonument in de kerk te Rijsenburg. De witte gestalte, gehuld in een lang gewaad, doet mij denken aan Parijse begraafplaatsen. Père Lachaise, het grafhuisje van de familie Raspail, waar een gesluierde figuur versteend in eeuwig rouwbeklag tegenaan leunt. De bronzen vrouw die een rouwkrans bij het hoofd van een overleden moeder neerlegt. De engel van wit marmer op het Cimetière du Montparnasse. Het beeld op de litho lijkt thuis te horen op een van die uitgestrekte dodenakkers in de lichtstad, waar de grafkunst naar het hoogst mogelijke plan is getild. Maar de witte vrouw siert een tombe in Driebergen-Rijsenburg, in de Sint-Petrus' Bandenkerk.

Als enige in Nederland werd deze kerk gebouwd in de Empirestijl die in de Napoleontische tijd zo in zwang was. Voor de schoonheid van het gebouw ruimt Craandijk slechts een handjevol woorden in. De andere heeft hij nodig om het beeld te beschrijven dat zo hartroerend de liefdevolle rouw verbeeldt.

Elke keer als ik haar afbeelding zie houdt ze mijn blik een paar seconden gevangen. Niet alleen omdat ze opvalt te midden van de landhuizen, kastelen, boerderijen, landschappen en ruïnes die Schipperus doorgaans als onderwerp kiest. De plaat ademt een sfeer die hoge verwachtingen schept van het origineel.

Wanneer ik de kapel betreed weet ik wat me te wachten staat. Ik kan de litho zo zachtjes aan bijna uit mijn hoofd natekenen. Toch ben ik overdonderd bij de eerste aanblik, sta ik als aan de grond genageld te kijken, durf ik nauwelijks een stap dichterbij te zetten. Een felle, laagstaande najaarszon zet de kapel in een betoverend licht. Op een van de A4-tjes die wat klunzig aan het traliehek zijn geplakt staat dat het witte beeld een roze gloed krijgt door het -originele- gekleurde vensterglas.

Het is maar goed dat het hek er staat. Niemand mag dit beeld beroeren, bezoedelen. Ontmaagden, om het zo maar te zeggen. De tijd stolt. De jaren hebben geen vat op deze vrouw, de tijd glijdt van de plooiën van haar gewaad als waterdruppels van de veren van een eend. 134 jaren verstreken sinds Craandijk hier stond. Het maakt geen verschil. Ik zie hetzelfde als hij, voel hetzelfde als hij. Ik zou dit 'heerlijk vrouwenbeeld' niet anders kunnen beschrijven dan in zijn woorden.